

Position paper Staalslakken

Datum: 16 september 2025
Van: Bestuur Omgevingsdienst NL
Voor: Commissie Infrastructuur en Waterstaat
Rondetafelgesprek Staalslakken 25 september 2025

Inleiding

Wat vele jaren een goede en verantwoorde keuze leek, is toe aan een herijking. Hergebruik van staalslakken past weliswaar bij meerdere uitgangspunten van het Rijksbeleid, maar gaat voorbij aan de vraag of staalslakken niet gewoon afval zijn.

Bij circulair hergebruik van stoffen moet het 'beste hergebruik' - zo min mogelijk of liever geen milieuschade - het uitgangspunt zijn. Daarom moet de regelgeving zich richten op een toepassing waarbij contact met hemel-, grond- en oppervlaktewater wordt voorkomen. Wij plaatsen met de kennis van nu en de ervaringen in Den Haag, Spijk en Eerbeek, kanttekeningen bij hergebruik van staalslakken als bouwstof.

Hergebruik van staalslakken ligt ook als een dilemma op het bureau van wethouders en gedeputeerden: want staalslakken zijn relatief goedkoop, maar een negatief milieueffect valt niet te ontkennen. Met het tijdelijk verbod op hergebruik van staalslakken komt de staatssecretaris tegemoet aan signalen van bestuurders en samenleving. Wij steunen, met het ILT, deze pauze om met elkaar de gesignaleerde dilemma's en beleidstekorten te bespreken, en om wet- en regelgeving en beleid aan te passen.

Volume - 650.000 ton jaarlijks

Naar schatting wordt jaarlijks zo'n 650.000 ton staalslakken geproduceerd. Deze hoeveelheden vragen om een actuele visie en aangescherpt beleid om die hoeveelheden milieu- en economisch verantwoord te kunnen verwerken. Er zijn vier aspecten die de aandacht vragen in het kader van de zorgplicht. Het gaat om de samenstelling, uitloggen van metalen naar bodem en grondwater, de pH-waarde (en redoxwaarde) en mogelijke locaties waar de slakken gebruikt kunnen worden als bouwstof (fundering).

Samenstelling

De producent kan aan de samenstelling van de slakken, afhankelijk van de herkomst van het erts, veel meer doen. Daar moet het Rijksbeleid op aansturen. Staalslakken bevatten zware metalen zoals chroom, nikkel en vanadium en ongebluste kalk. Dat willen wij, en met ons de bevoegde gezagen, niet in het milieu hebben. Zeker niet op locaties waar de risico's voor bodem, grondwater en gezondheid van mensen groot zijn. Ongebluste kalk bijvoorbeeld tast in contact met een regenbui (uitspoelen) het grondwater en oppervlaktewater sterk aan en het risico op een significante bodemverontreiniging is groot.

Uitloggen

Als staalslakken gebruikt worden, moet de toepasser voldoen aan RBK-voorwaarden. Er is echter geen sprake van verplichte monitoring. Het uitloggen wordt onder meer beïnvloed door de zuurgraad (pH-waarde). Wet- en regelgeving moet voorkomen is dat zware metalen waaronder vanadium

uitlogen. Hierdoor kunnen bodem en grondwater vervuild raken. Uitlogen van staalslakken heeft tot gevolg dat de pH-waarde van het grondwater stijgt, wat vanuit milieuoogpunt niet wenselijk is. We stellen vast dat de huidige BRL9345 geen houdbare en betrouwbare milieuverklaring is. De BRL9345 moet geactualiseerd worden.

pH-waarde

Staalslakken hebben met een waarde van 12 een lage zuurgraad (is een hoge pH). Maar in de huidige wet- en regelgeving is pH niet genormeerd. Wij vinden dat voorkomen moet worden dat bij bodems met geringe buffercapaciteit en bij een kritisch gebruik van de bodem dit onwenselijke gevolgen kan hebben. Want bij veroudering door percolatie en chemische processen, kan de pH afnemen. Dit gaat relatief snel bij kleinere toepassingen die niet zijn afgedekt. Vanuit de zorgplicht kan hier invulling aan gegeven worden.

Locaties onbekend

We weten vaak niet waar deze 'bouwstof' gebruikt is en of het volgens de daarvoor geldende kwaliteitsnormen is toegepast. Lokaal is hier en daar in Nederland al een meldplicht (via Omgevingsplannen) ingevoerd. Bevoegd gezag heeft de mogelijkheid om die op te leggen, maar wij pleiten voor wettelijk vastleggen van een meld- én registratieplicht om de milieueffecten en risico's voor de gezondheid in het beeld te hebben en om bij een volgende bouwactiviteit te weten waar de slakken liggen.

We gaan ervanuit dat de meldplicht landelijk wordt ingevoerd per 2026 (via het Bal, opwaardering van de infoplicht Bal artikel 4.1258), want zonder de plicht heeft bevoegd gezag onvoldoende instrumenten om zicht te hebben op hergebruik en te kunnen sturen op een verantwoorde toepassing. En om de problematiek beter in de hand te kunnen houden is een vergunningplicht te overwegen.

Richtlijn voor meldingen

Onze toezichthouders hebben behoefte aan een richtlijn hoe meldingen van verwerkers en aannemers, kunnen en moeten worden beoordeeld door vergunningverleners en toezichthouders. Ook omwille van een gelijk speelveld voor ondernemers. Wij willen daarom duidelijkheid van de politiek wat verantwoorde toepassingen zijn, en dat vastleggen in een lijst met aandachtspunten en beoordelingscriteria. Het gaat ons ultimo om de bescherming van natuur, milieu, grond- en oppervlaktewater en de gezondheid van mensen.

Wij vinden ook dat mixen van bouwstoffen en staalslakken (duo-mix) minimaal meld-plichtig moet zijn. Daarmee kunnen we voorkomen dat de markt staalslakken gaat verwerken in producten die dan niet gemeld hoeven worden en zo aan het zicht worden onttrokken.

Hydraulisch menggranulaat

We vragen ook aandacht voor hydraulisch menggranulaat (BRL2506). Dat is een vorm van hergebruik die vooralsnog buiten de meldplicht valt, omdat niet meer dan 20% staalslakken zijn verwerkt. Wij constateren echter dat na enkele jaren het hydraulisch menggranulaat niet meer voldoet aan de uitloognormen Rbk 2022.

Invoeren toepassingscriteria

Voor niet alle staalslakproducten zijn duidelijke toepassingscriteria beschreven. Bij de actualisatie van de BRL9345 vinden wij dat dit wel moet. Daarin moet opgenomen worden (toepassingsladder):

- Alleen toepassen op landbodems;

- Niet toepassen in direct contact met grondwater;
- Onder LD-staalslak een laag doorlatend zand (minimaal 0,50 mtr);
- Onderzijde van LD-staalslak zo ontwerpen dat contact grondwaterstand niet kan;
- Geen directe afstroming of uittreding van drainagewater op het oppervlaktewater;
- Voldoende (horizontale) afstand tot nabijgelegen oppervlaktewateren;
- LD-staalslakken aanbrengen en verdichten bij droog weer en sproeien om stofvorming te voorkomen. Onder gesloten verharding binnen redelijke termijn toepassen.

Verbod in kwetsbare gebieden

Omgevingsdienst NL stelt voor dat duidelijk vastgelegd wordt dat staalslakken niet toegepast mogen worden in kwetsbare gebieden, zoals natuurgebieden, waterwingebieden, kinderspeelplaatsen, grondwaterbeschermingsgebieden, locaties met ontvangende bodemkwaliteit Landbouw en Natuur en locaties met ontvangende bodemkwaliteit Wonen (iets minder kritisch).

Afdekken

Langdurige blootstelling aan stof (verwaaiing) leidt mogelijk tot gezondheidsklachten. Tijdig en adequaat afdekken van de aangebrachte staalslakken kan dat tegen gaan en voorkomt problemen van direct contact, stofvorming, verwaaiing, verspreiding, uitloging pH en van pH-verandering als gevolg van uitloging. Omgevingsdienst NL stelt dat hergebruik van staalslakken op veel locaties (met name grote werken) niet geschikt is voor toepassing zonder een gesloten afdeklaag.

Extra aandacht

Punten die om extra aandacht vragen in het Rijksbeleid en van heldere toepassingscriteria moeten worden voorzien zijn: terugneembaar toepassen, toepassen van de juiste mix onder (snel)wegen (openbreken asfalt ook wel bloemkolen), vormgegeven bouwstoffen met meer dan 20% staalslak, herkenbaarheid van deze bouwstoffen, opslag en bodem beschermende voorzieningen en alsnog verwijderen van de staalslakken op locaties waar de risico's voor de gezondheid van met name kinderen in het geding is.

Samengevat

- Omgevingsdienst NL steunt het tijdelijk verbod op hergebruik staalslakken en wil deze tijd benutten om het Rijksbeleid te herijken.
- Een meld- en registratieplicht (mogelijk met vergunningen) moet onderdeel zijn van het aangepaste Rijksbeleid.
- De hoeveelheid staalslakken vraagt om visie en beleid om staalslakken milieu- en economisch verantwoord te kunnen verwerken.
- Het huidige BRL9345 is geen houdbare en betrouwbare milieuverklaring.
- Alleen op locaties waar de risico's voor bodem, grondwater en gezondheid van mensen klein zijn onder strikte voorwaarden staalslakken toegepast kunnen worden, maar nooit in kwetsbare gebieden.
- Er moeten provinciaal overzichten komen van locaties waar staalslakken zijn gebruikt en de hoeveelheden.
- Producenten moeten worden gestimuleerd de samenstelling van de slakken aan te passen.
- Bij toepassen in grote werken, staalslakken altijd afdekken.
- Richtlijn beoordelen meldingen van verwerkers en aannemers moet er komen.
- Het gebruik van hydraulisch menggranulaat moet heroverwogen worden.